



REGERINGSKANSLIET

20 February 2006

**Ministry for Foreign Affairs
Sweden**
Minister for Foreign Affairs

Mr T. Davis
The Secretary General
Council of Europe
F-67075 STRAUSBOURG CEDEX
France

**Request for an explanation in accordance with Article 52 of the European
Convention on Human Rights**

Dear Sir,

I have the honour to refer to your letter of 21 November 2005, in which the Governments of the High Contracting Parties are requested to furnish an explanation, before 21 February 2006, of the manner in which their internal law ensures the effective implementation of the provisions of the Convention and its additional Protocols, as interpreted by the European Court of Human Rights, regarding certain specific issues. In addition, an explanation has also been requested as to whether, in the period running from 1 January 2002 until the present, any public official or other person acting in an official capacity has been involved in any manner in the unacknowledged deprivation of liberty of any individual, or transport of any individual while so deprived of their liberty, including where such deprivation of liberty may have occurred by or at the instigation of any foreign agency. Information has also been requested on whether any official investigation is under way and/or on any completed investigation.

In response, I have the honour to submit the enclosed information on behalf of the Swedish Government.

Yours faithfully,

Laila Freivalds



Ministry for Foreign Affairs
Sweden

Reply to the Request for an explanation in accordance with Article 52 of the European Convention on Human Rights

1. General principles of public international law

The principle of national sovereignty implies that states have a monopoly on the exercise of public power within their own territory based on the rules developed in public international law. Accordingly, each state enjoys the rights inherent in full sovereignty. Territorial sovereignty involves exclusive rights to display the activities of a state within its territory. As a consequence, every state enjoys exclusive jurisdiction within its own territory. All people who are within the territory of a country are subject to the country's legislative, judicial, administrative and executive power. Violations of Swedish sovereignty (or territorial supremacy) are contrary to public international law. Hence, barring exceptions proceeding from public international law (or international agreements), a state is not allowed to exercise power within the territory of another state. According to the principles of public international law, a foreign power that violates Swedish sovereignty by exercising official authority in Swedish territory should be held accountable for this. It should be noted in addition that Swedish national legislation contains no special punitive measures against foreign exercise of official authority that violates Swedish sovereignty. Instead, a complaint may be lodged through diplomatic and political channels. To conclude, no state can take any jurisdictional measures on Swedish territory without the consent of Sweden.

2. Alleged activities involving foreign agencies

Swedish legislation contains certain provisions relevant to this matter. For instance, the Ordinance concerning the Admission to Swedish Territory of Foreign State Vessels and State Aircraft (1992:118) contains provisions on admission to Swedish territory for foreign state aircraft. A state aircraft within the meaning of the Ordinance is a military combat aircraft, a military transport aircraft or another aircraft owned or used by a state and employed for non-commercial purposes. The term "military combat aircraft" is stated by the Ordinance to mean interceptor, strike, bomber, reconnaissance and training planes and combat helicopters owned or used by the armed forces of a state

(Section 2, subsections 5 and 6). Permission is required for the admission to Swedish territory of foreign state aircraft (Section 4). Permission for military combat aircraft is granted by the Government (Section 6), while permission for other foreign state aircraft is granted by the Swedish Armed Forces.

In a decision of 17 November 2005, the Government instructed the LFV Group (Swedish Airports and Air Navigation Services) and the Swedish Civil Aviation Authority to investigate the exact circumstances of flights made by aircrafts registered in the United States of America to and from Swedish airports between 1 January 2002 and 17 November 2005. The results of the investigations have been presented in two reports of 7 December 2005 and 15 December 2005 and included over 19 000 flights, both arrivals and departures. The reports conclude that it cannot be concluded that any of these flights have been commissioned by the Central Intelligence Agency of the United States of America. Copies of the reports are enclosed as Appendices 1-2.

Furthermore, there are no indications that any Swedish public official or other person acting in an official capacity has been involved in any activity of the kind referred to in the last paragraph of the first item in the request from the Secretary General during the above mentioned time period.

3. Explanations relating to Swedish national legislation

Question No. 1

”[An] explanation of the manner in which Swedish internal law ensures that acts by officials of foreign agencies within their jurisdiction are subject to adequate controls”

The Government has already mentioned the Ordinance concerning the Admission to Swedish Territory of Foreign State Vessels and State Aircrafts. Swedish penal legislation is also of relevance in this context. The Swedish Penal Code contains provisions on acts that constitute crimes in Sweden. A crime is an act defined in this Code or in another law or statutory instrument for which a punishment as stated in the Code is provided. Chapter 2 of the Penal Code contains provisions on the applicability of Swedish law. Hence, all crimes committed on Swedish territory shall be adjudicated in accordance with Swedish law and by a Swedish court (Chapter 2, Section 1 of the Penal Code). The judicial authorities are thus under a legal obligation to prevent and detect criminal acts committed on Swedish territory, regardless of the nationality of the perpetrators. That immunity under certain circumstances can prevent the authorities for taking actions is a generally recognized principle under international law which, as appears from Chapter 2, Section 7 of the Penal Code, also applies in Sweden (cf. e.g.

the 1961 Vienna Convention on Diplomatic Relations and the Act on Immunities and Privileges in Certain Cases, 1976:661).

It could in this context also be mentioned that Sweden has ratified, and has in its national legislation implemented, the main multilateral conventions in the field covering extradition, mutual assistance in criminal matters and transfer of sentenced persons. Sweden has furthermore bilateral agreements on extradition and mutual legal assistance with certain States, among them the United States. The provisions governing extradition in relation to non EU and Nordic States are laid down in the Extradition for Criminal Offences Act (1957:668). Provisions concerning mutual legal assistance in penal matters are laid down in the Act on International Legal Assistance in Criminal Matters (2000:562). Provisions governing the transfer of sentenced persons are laid down in the Act on International Co-operation in the Enforcement of Criminal Judgements (1972:260). In its judicial co-operation with other States, whether it concerns extradition, mutual legal assistance or the transfer of sentenced persons, it follows clearly from law as well as practice that on the territory of Sweden only Swedish officials exercise official authority.

A criminal act committed by a foreign official on Swedish territory is punishable under Swedish law and Swedish courts have jurisdiction to the extent such jurisdiction is not restricted under the above mentioned principles of immunity. If necessary, in order to proceed against that person, various forms of judicial assistance can be sought from other States, such as mutual legal assistance and extradition.

Question No. 2

"[An] explanation of the manner in which Swedish internal law ensures that adequate safeguards exist to prevent unacknowledged deprivation of liberty of any person within their jurisdiction, whether such deprivation of liberty is linked to an action or an omission directly attributable to the High Contracting Party or whether that Party has aided or assisted the agents of another State in conduct amounting to such deprivation of liberty, including aid or assistance in the transportation by aircraft or otherwise of persons so deprived of their liberty"

There are a number of provisions laid down in the Constitution which protect fundamental rights and freedoms. Hence, Chapter 2, Section 8 of the Constitution stipulates that every citizen shall be protected in his or her relations with the public institutions against deprivation of personal liberty. Moreover, if a public authority other than a court of law has deprived a citizen of his or her liberty on account of a criminal act or because he or she is suspected of having committed such an act, he or she shall be entitled to have the matter examined before a court of law without undue delay

(Chapter 2, Section 9 of the Constitution). This provision emanates from the fundamental principles enshrined in the Habeas corpus doctrine and implements also Article 5 of the European Convention on Human Rights. More detailed provisions in this respect are *inter alia* laid down in the Swedish Code of Judicial Procedure. Hence, according to Chapter 24, Section 12 of the Code of Judicial Procedure, an application for a detention order in a criminal case shall be made to a court of law without delay and not later than 12 o'clock on the third day after the arrest order. If the application for a detention order is not submitted within the prescribed time limits, the prosecutor shall rescind the arrest order immediately. When an application for a detention order has been presented, the court shall hold a hearing on the issue of detention without delay. The detention hearing may never be held later than four days after the suspect was apprehended or the arrest order was executed (Chapter 24, Section 13 of the Code). If the court does not order detention, the court shall immediately rescind the arrest order (Chapter 24, Section 16 of the Code). Also through these provisions Article 5 of the European Convention on Human Rights is implemented in Swedish law.

It should in this context be added that the whole Convention has been incorporated with Swedish law since 1995 under the Act on the European Convention on Human Rights (1994:1219). Hence, the Convention in its entirety is directly applicable as internal law in Sweden.

Other statutory provisions of law are also of relevance in this context. Chapter 4 of the Swedish Penal Code contains provisions on Crimes against Liberty and Peace. Kidnapping and other unlawful deprivation of liberty are criminalised under Chapter 4, Sections 1 and 2 of the Code. Chapter 4, Section 4 contains provisions concerning unlawful coercion. In assessing whether the crime is gross, special consideration shall be given to whether the act included the infliction of pain to force a confession, or other torture. As is stated in the reply to Question No. 1, also such crimes committed on Swedish territory shall be adjudicated in accordance with Swedish law and by a Swedish court (Chapter 2, Section 1 of the Penal Code).

Question No. 3

"[An] explanation of the manner in which Swedish internal law provides an adequate response to any alleged infringements of Convention rights of individuals within its jurisdiction, notably in the context of deprivation of liberty, resulting from the conduct of officials of foreign agencies. In particular, explanation of the availability of effective investigations that are prompt, independent and capable of leading to the identification and sanctioning of those responsible for any illegal acts, including those

responsible for aiding or assisting in the commission of such acts, and the payment of adequate compensation to victims”

In addition to the European Convention on Human Rights itself, which as has been mentioned forms part of Swedish law since 1995, a number of additional provisions relating to the protection of fundamental human rights are laid down in the Swedish Constitution. The following provisions in the Constitution deserves to be accounted for in this context. According to Chapter 1, Section 1, all public power shall be exercised under the law. Chapter 1, Section 9 stipulates that courts of law, administrative authorities and others performing tasks within the public administration shall have regard in their work to the equality of all before the law and shall observe objectivity and impartiality. Chapter 2, Section 9 has already been accounted for under Question No. 1 above. Chapter 11 of the Constitution contains provisions concerning administration of justice and general administration. Hence, Chapter 11, Section 2 stipulates that no public authority, including the Riksdag, may determine how a court of law shall adjudicate an individual case or otherwise apply a rule of law in a particular case. Moreover, Chapter 11, Section 7 stipulates that no public authority, including the Riksdag, may determine how an administrative authority shall decide in a particular case relating to the exercise of public authority vis-à-vis a private subject or a local authority, or relating to the application of law.

The Government has in particular been requested to provide an explanation of the availability of effective investigations that are prompt, independent and capable of leading to the identification and sanctioning of those responsible for any illegal acts, including those responsible for aiding or assisting in the commission of such acts. It is a matter for the Swedish police to prevent and detect crimes and other disturbances of public order or safety. The tasks of the Swedish police are laid down *inter alia* in the Swedish Police Act (1984:387). One of the main duties of the police is to carry out investigations and surveillance in connection with indictable offences (Section 2, subsection 3 of the Police Act). Section 9 of the Police Act contains provisions concerning the obligation to report an offence. Hence, where a police officer learns of an indictable offence, he or she shall inform a senior officer thereof as soon as practicable. The Swedish Penal Code has been partly discussed under Questions Nos. 1 and 2 above. It should in this context be added that Chapter 23 of the Penal Code contains provisions on attempt, preparation, conspiracy and complicity. Furthermore, it follows from Chapter 20, Section 3 of the Swedish Code of Judicial Procedure that unlawful deprivation of liberty is an indictable offence according to Swedish internal law, which falls within the domain of public prosecution. Chapter 20, Section 6 of the Code stipulates that, unless otherwise prescribed, prosecutors must prosecute offences falling within the domain of public prosecution. Hence, it is a matter for the police and

public prosecutors to carry out effective investigations that are prompt, independent and capable of leading to the identification and sanctioning of those responsible for any illegal acts, including those responsible for aiding or assisting in the commission of such acts.

Finally, it should be added that the Constitution contains fundamental safeguards against *inter alia* unlawful deprivation of liberty. There are also a number of provisions of statutory law which are relevant with regard to the possibilities of obtaining adequate compensation. The information submitted below is a summary of the most important aspects in these respects.

The Parliamentary Ombudsmen

The functions and powers of the Parliamentary Ombudsmen, an institution that dates back to 1809, are laid down in particular in Chapter 12, Section 6 of the Constitution and in the Act with Instructions for the Parliamentary Ombudsmen (*Lag med instruktion för Riksdagens ombudsmän*; 1986:765).

The four Parliamentary Ombudsmen are elected by the Parliament. Their main task is to supervise the application, within public administration, of laws and other regulations. It is the particular duty of the Ombudsmen to ensure that courts and administrative authorities - including the police and public prosecutors - observe the provisions of the Constitution regarding objectivity and impartiality and that the fundamental rights and freedoms of citizens are not encroached upon in the process of public administration.

An Ombudsman exercises supervision either acting on complaints from individuals or on his or her own initiative by carrying out inspections and other investigations which he or she deems necessary. The examination of a matter is concluded by a decision in which the Ombudsman states his or her opinion on whether a measure taken by an authority violates the law or is otherwise wrongful or inappropriate. The Ombudsmen may also give opinions aimed at promoting uniform and proper application of the law. An Ombudsman's decisions are considered to be expressions of his or her own opinion. They are not legally binding upon the authorities. However, they command great respect and are usually followed in practice.

An Ombudsman may also institute criminal proceedings against an official who has committed an offence by departing from the obligations incumbent on him or her in his or her official duties (for example, misuse of office). The Ombudsman may also report an official for disciplinary measures to those who have the competence to decide on such measures. The Ombudsman reports to Parliament.

The Chancellor of Justice

The Office of the Chancellor of Justice has a long tradition, having been set up in 1713. The Chancellor's functions and powers are set out in the Act on the Supervision Exercised by the Chancellor of Justice (*Lag om Justitiekanslerns tillsyn*; 1975:1339) and the Ordinance prescribing instructions for the Chancellor of Justice (*Förordning med instruktion för Justitiekanslern*; 1975:1345). In contrast to what is the case with the Parliamentary Ombudsmen, the Chancellor of Justice is appointed by the Government. According to Chapter 11, Section 6 of the Constitution, the Chancellor is subordinate to the Government. However, it follows from Section 7 of the same chapter that, like other authorities subordinate to the Government, he or she is entirely independent of all public authorities, including the Government, when making a decision in a particular case concerning the exercise of public authority against a private subject or concerning the application of law.

The duties of the Chancellor of Justice, as laid down by the Parliament, include supervising the public authorities and their officials in order to ensure that they exercise their powers in accordance with the applicable laws and regulations and fulfil their obligations in all other respects. The Chancellor thus performs more or less the same functions as the Parliamentary Ombudsmen. Like the Ombudsmen the Chancellor has no power to alter a decision taken by an authority but is free to make statements about actions that he or she deems to be contrary to the law or inappropriate.

Like the Parliamentary Ombudsmen, the Chancellor of Justice may, in his or her supervisory capacity, institute criminal proceedings against public officials and he or she may report them for disciplinary measures. In addition to the Chancellor's supervisory role, he or she performs other functions. Thus the Chancellor assists the Government with advice and investigations in legal matters. The Chancellor also acts on the Government's behalf in many instances to safeguard the rights and interests of the State in private litigations where the State is a party to the proceedings and he or she is the principal legal adviser to the Government.

Unlike the Parliamentary Ombudsmen, the Chancellor of Justice may award compensation for damages following a claim from an individual that a public authority has made a wrongful decision or omitted to make a decision. This power of the Chancellor of Justice is laid down in the Ordinance concerning the Administration of Claims for Damages against the State (*Förordning om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten*; 1995:1301). The Chancellor may examine claims based on several provisions of the Tort Liability Act (*Skadeståndslagen*; 1972:207).

Adequate compensation to victims of unlawful deprivation of liberty.

As has been mentioned above under the sub-heading 'General principles of public international law', a State is, with certain exceptions, not allowed to exercise power within the territory of another State. According to the principles of public international law, a foreign power that violates Swedish sovereignty by exercising official authority in Swedish territory should be held accountable for this. Claims concerning adequate compensation from victims of unlawful deprivation of liberty resulting from the conduct of officials of foreign agencies should therefore be made to the responsible foreign State.

With regard to actions taken by Swedish authorities, it should be mentioned that Swedish legislation also contains special provisions concerning compensation for damages caused by deprivation of liberty or other coercive measures in certain cases (1998:714). This Act is *lex specialis* in relation to the general provisions concerning liability of the State laid down in the Swedish Tort Liability Act. A person who has been deprived of liberty as a result of a decision taken in the course of exercise of official authority is thus entitled to compensation if it is clear that the decision was taken on erroneous grounds and was therefore incorrect (Section 5 of 1998:714). Applications for compensation in such cases shall be examined by the Chancellor of Justice. Anyone who is not satisfied with the Chancellor's decision can bring his or her claim before a court of law where the case is handled as a civil law case.



REGERINGSKANSLIET

Fax

Pages inclusive: 20

Ministry for Foreign Affairs
Sweden

Director-General for Legal Affairs

Stockholm, 20 February 2006


Mr T. Davis
Secretary General
Council of Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX
France

**Re. Your request for an explanation in accordance with Article 52 of the
European Convention on Human Rights**

Dear Sir,

Please find enclosed a copy of a letter from the Swedish Minister for Foreign Affairs with appendices which also will be sent to you by mail today.

Yours faithfully,


Carl Henrik Ehrenkrona
Ambassador

Postal address
SE-103 39 Stockholm
SWEDEN

Telephone
+46 8 405 10 00

E-mail: registrator@foreign.ministry.se

Visitors' address
Malmorgsgatan 3

Fax
+46 8 723 11 76

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

Datum	Beteckning
2005-12-07	LS 2005-7185
Ert datum	Er referens
2005-11-17	N2005/9186/TP

Uppdrag i fråga om viss flygverksamhet

1. Uppdraget

Regeringen har uppdragit åt Luftfartsverket och Luftfartsstyrelsen att utreda de närmare förhållandena kring flygningar som skett med luftfartyg registrerade i Amerikas förenta stater till och från svenska flygplatser mellan den 1 januari 2002 och den 17 november 2005. I uppdraget finns angivet att det i svenska media har förekommit uppgifter om att luftfartyg, som vid vissa tillfällen används för den amerikanska underrättelsetjänsten CIA:s räkning, har landat på svenska flygplatser. Flygplatserna Arlanda, Bromma, Sturup och Örebro har nämnts som exempel. I regeringsuppdraget refereras till att det i media nämns bl.a. registreringsbeteckningarna för två amerikanska luftfartyg, N168BF och N50BH. Luftfartsstyrelsen får härmed redovisa uppdraget. Luftfartsstyrelsen kommer att till regeringen ge in komplettering när underlag har inkommit från tillfrågade myndigheter.

2. Sammanfattning

Luftfartsverket har tagit fram uppgifter om amerikanskregistrerade flygplan som har startat och landat på svenska flygplatser under i uppdraget angiven tid. Det rör sig om över 19 000 kända rörelser (starter eller landningar). I utredningen har närmare undersökts cirka 50 flygplan. Två sådana flygplan anges i regeringsuppdraget. Övriga har förekommit i massmedia eller annat material där misstanke finns om anknytning till CIA. Luftfartsstyrelsen har begärt in underlag från andra myndigheter och svar har hittills inkommit från Säkerhetspolisen. Av det underlag som tagits fram går det inte att dra några slutsatser om att flygningarna skulle vara genomförda på uppdrag av den amerikanska underrättelsetjänsten, CIA. Luftfartsstyrelsen har den 5 december 2005 framställt

om förlängd utredningstid till den 20 december för att underlag från andra myndigheter skall kunna beaktas i utredningen.

3. Avgränsningar, tolkning och genomförande av uppdraget

I svenska och utländska media har det förekommit uppgifter om att luftfartyg som vid vissa tillfällen har använts av CIA har landat på svenska flygplatser. Inriktningen för denna rapport har varit att utreda de närmare förhållandena kring flygningar med amerikanskregriserade flygplan som i massmedia eller i andra sammanhang har antagits utföra uppdrag för CIA. Det material som återfinns hos Luftfartsverket och Luftfartsstyrelsen är mycket omfattande. Det omfattar cirka 19 000 kända rörelser (starter eller landningar) under angiven tid. Luftfartsstyrelsen och Luftfartsverket har i utredningen utgått från konkreta uppgifter som t.ex. registreringsbeteckning och undersökt om det i det material som myndigheterna förfogar över finns sakuppgifter som kan ge klarhet i frågan. Myndigheterna har vid genomgången av materialet ägnat särskild uppmärksamhet åt flygplan med följande registreringsbeteckningar. Dessa registreringsbeteckningar har förekommit i massmedia, annat material och i regeringsuppdraget i samband med flygningar där CIA påstås vara uppdragsgivare.

Regeringen har i sitt uppdrag till Luftfartsstyrelsen nämnt följande amerikanska registreringsbeteckningar.

N168BF och N50BH

Uppgift om följande amerikanska registreringsbeteckningar har hämtats från den danske folketingsledamoten Frank Aaens fråga (6 oktober 2005) till den danske ministern Flemming Hansen.

N1016M, N1018H, N120JM, N1210Z, N157A, N162EM, N168BF, N168D, N169KT, N173S, N187D, N196D, N1HC, N204FN, N212AZ, N212CP, N2138T, N2189M, N219D, N221SG, N229AL, N229WJ, N312ME, N315CR, N33NJ, N35NK, N368CE, N381AA, N393DF, N4009L, N403VP, N4042J, N418MN, N42HN, N4456A, N4489A, N4557C, N470JF, N475LC, N478GS, N505LL, N50BH, N5117H och N5139A

Därutöver finns på organisationen Human Right Watch internetsidor information om den amerikanska registreringsbeteckningen N313P.

Sökning har även genomförts avseende den flyplansindivid som användes vid avvisningen av egyptiska medborgarna från Bromma flygplats den 18 december 2001. Flygplanet hade registreringsbeteckning N379P men enligt uppgifter i media har registreringsbeteckningen avseende den aktuella flyplansindividens ändrats. Därför har sökning även genomförts avseende registreringsbeteckningarna N44982 och N8068V.

Luftfartsverket har tillfrågat ansvariga på de statliga civila flygplatserna om de har någon information som kan tillföras utredningen. Luftfartsstyrelsen har begärt

underlag från Rikspolisstyrelsen, med ett särskilt uppdrag till Säkerhetspolisen, Tullverket, Försvarmakten och Kriminalvårdsstyrelsen.

4. Rättsläge och tillstånd meddelade av Luftfartsstyrelsen, Försvarmakten och regeringen

4.1 Olika typer av luftfart

Huvudtyperna av civil luftfart är

- *civil luftfart* som kan vara
 - kommersiell, d.v.s luftfart som bedrivs i förvärvssyfte, vilken kan kräva tillstånd av den stat som verksamheten utövas i, eller
 - privat, vilken inte kräver något särskilt tillstånd.
- *statsluftfart* som bedrivs med militära luftfartyg eller med andra luftfartyg för statsändamål såsom polis- och tullverksamhet eller t.ex. befordran av statschefer.

Med kommersiell luftfart avses transport av personer, gods eller post mot betalning. Exempel på kommersiell luftfart är regelbunden luftfart (linjefart) och icke regelbunden luftfart (charter och taxifygning). Kännetecknande för privat luftfart är att den inte sker mot betalning.

Det finns ingen internationellt överenskommen definition av begreppet statsluftfart. Begreppet statsluftfart finns dock i Chicagokonventionen.

Beroende av vilken kategori en flygning hänför sig till gäller olika krav på tillstånd för att genomföra flygningen.

4.2 Chicagokonventionen

Den s.k. Chicagokonventionen eller konventionen angående internationell civil luftfart, Chicago den 7 december 1944 (SÖ 1946:2) har ratificerats av cirka 190 stater, däribland Sverige och Amerikas förenta stater. Konventionen reglerar bl. a. staternas rätt till det egna luftrummet och anger under vilka förutsättningar trafik mellan stater får bedrivas.

Av intresse i detta ärende är artikel 3 – 6 i konventionen.

Artikel 3, som har rubriken civila och statliga luftfartyg, innehåller bland annat följande. Konventionen är tillämplig endast på civila luftfartyg och är inte tillämplig på statliga luftfartyg. Luftfartyg som används i militär-, tull- eller polistjänst skall anses vara statliga luftfartyg. Fördragsslutande stats statliga luftfartyg får inte flyga över annan fördragsslutande stats territorium eller landa där utan särskilt tillstånd och i enlighet med meddelade villkor.

Enligt artikel 4, som har rubriken missbruk av civil luftfart, förbinder sig varje fördragsslutande stat att inte bedriva civil luftfart för något ändamål som är oförenligt med syftet för konventionen.

Artikel 5 reglerar flygning över fördragsslutande staters territorium och rätten till icke regelbunden flygning. Luftfartyg som är hemmahörande i en fördragsslutande stat och som inte används i internationell regelbunden trafik får, utan att på förhand inhämta tillstånd, landa på annan fördragsslutande stats territorium för andra än trafikändamål. Luftfartyg som används i internationell icke regelbunden lufttrafik för befordran av passagerare, gods eller post mot ersättning får ta ombord eller avlämna passagerare, gods eller post i annan stat. Denna stat har dock rätt att föreskriva bestämmelser, villkor eller begränsningar.

Enligt artikel 6 får internationell regelbunden luftfart över eller till en fördragsslutande stats territorium bedrivas endast med denna stats tillstånd.

4.3 Svenska regler om luftfart inom svenskt område med utländska luftfartyg

4.3.1 Luftfartslagen och följdförfattningar

Luftfartslagen (1957:297), första avdelningen 1 – 14 kap., reglerar förutom luftfart med svenska civila luftfartyg även luftfart inom svenskt område med utländska civila luftfartyg. Luftfartslagen, andra avdelningen, 15 kap. 3 §, innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om tillträde till svenskt område för utländska militära luftfartyg och andra utländska luftfartyg som används endast för statsändamål och inte för affärsdrift.

4.3.2 Tillstånd som meddelas av Luftfartsstyrelsen

Vad gäller kommersiell luftfart inom svenskt område med luftfartyg som är hemmahörande i tredje land, d.v.s. land utanför EG, finns kompletterande bestämmelser i luftfartsförordningen (1986:171) och i Luftfartsstyrelsens föreskrifter. Charterflygning kräver tillstånd av Luftfartsstyrelsen. Taxifygning, vilket innebär att luftfartyget får ta högst tio passagerare och att den högsta tillåtna startmassan inte får överstiga 5 700 kg, kräver inte tillstånd eller förhandsanmälan.

Luftfartsstyrelsen har granskat samtliga charter- och frakttillstånd som meddelats under aktuell tid för flygningar med amerikansktregistrerade luftfartyg. Vid granskningen har inte framkommit något som, enligt Luftfartsstyrelsens mening, anknyter till den amerikanska underrättelsetjänsten, CIA.

Charterflygningar som utförs av flygföretag som är utpekade (designerade) i enlighet med luftfartsavtal med USA kräver inte tillstånd.

Privat flygning med utländska civila luftfartyg till och från eller över svenskt område får ske utan särskilt tillstånd. Med privat flygning menas flygning med luftfartyg som ägs eller brukas av enskilda personer eller av företag som bedriver s.k. firmaflygning.

4.3.3 Tillstånd meddelade av Försvarsmakten och regeringen

Tillträde till svenskt område för utländska militära luftfartyg och andra utländska luftfartyg som används för statsändamål regleras i tillträdesförordningen (1992:118).

Med statsluftfartyg avses i tillträdesförordningen dels militära luftfartyg, dels luftfartyg som ägs eller brukas av en stat och nyttjas i icke kommersiellt syfte, 2 § punkt 5. För tillträde till svenskt territorium krävs tillstånd, 4 §. Försvarsmakten meddelar tillstånd för andra statsluftfartyg än militära stridsflygplan, 5 § punkt 3. Tillståndsnumret skall anges i den färdplan som måste inges till Luftfartsverket (avdelningen Flygtrafiktjänsten/ANS). I 11 § tillträdesförordningen finns en hänvisning till bestämmelserna om inresekontroll i utlänningsförordningen (1989:547). Tillstånd till militär statsluftfart med stridsflygplan lämnas av regeringen, jfr 6 §.

Vissa stater har generellt tillstånd att bedriva statsluftfart till och från Sverige. Ett generellt tillstånd utfärdas för ett år i taget. Således behöver inte ansökan inges för varje enskild flygning som skall genomföras som statsluftfart. För åren 2002 – 2005 har Försvarsmakten på ansökan av amerikanska ambassaden i Stockholm meddelat generella årliga tillstånd för tillträde till svenskt territorium med transportflygplan i statlig luftfart tillhörande Amerikas förenta stater. Tillstånden avser rätt att transportera VIP-personer och personal samt gods. Militära stridsflygplan och transportflygplan omfattas inte av tillstånden.

5. Material hos Luftfartsverket

Luftfartsverket har tagit fram och analyserat information om starter och landningar på svenska civila flygplatser med luftfartyg registrerade i Amerikas förenta stater för tiden januari 2002 – den 17 november 2005. I fråga om Luftfartsverkets flygplatser har samtliga rörelser (starter respektive landningar) tagits med. I fråga om övriga trafikflygplatser har flygningar i linjefart eller som annars har haft ett flygnummer (flight number) inte tagits med.

Som underlag för sammanställningen har använts Luftfartsverkets faktureringsystem och statistiksystem för de statliga civila flygplatserna. Informationen som rör övriga flygplatser för civil luftfart har hämtats från färdplansinformationen som innehåller uppgift om luftfartygets nationalitets- och registreringsbeteckning.

Under den angivna tiden har det förekommit sammanlagt cirka 19 000 rörelser med luftfartyg med amerikansk nationalitets- och registreringsbeteckning vid Luftfartsverkets flygplatser och övriga trafikflygplatser i Sverige. Av det totala antalet rörelser avser omkring 10 procent icke-statliga flygplatser. Omkring 6 000 rörelser avser flygningar som inte är linjefart eller charterflygningar. Rena överflygningar utan landning i Sverige är inte utredda av Luftfartsverket.

Luftfartsverket saknar uppgifter om rörelser med flygplan under två tons startvikt på icke-statliga flygplatser. Sådana flygplan har dock oftast relativt kort räckvidd om de medför passagerare. Dessa flygplans rörelser i okontrollerat luftrum, t.ex. till privata småflygplatser och sjöflyg, finns det inga data om.

I faktureringsystemet anges den kund som skall faktureras för betalning till Luftfartsverket. Med kund menas i första hand operatören av flygplanet, om operatören är okänd faktureras flygplanets brukare alternativt ägare. En operatör kan i sin tur ha en för Luftfartsverket okänd uppdragsgivare eller kund.

Det finns många olika fakturerade operatörer i Sverige av amerikansktregistrerade flygplan. De flesta är utländska flygbolag och andra utländska företag. En mindre del utgörs av svenska flygbolag, svenska företag och privatpersoner. Vidare förekommer ambassader, svensk och utländsk försvarsmakt m fl. Den amerikanska underrättelsetjänsten CIA förekommer inte som kund i Luftfartsverkets material. I vissa fall förekommer uppgiften "paid cash" vilket innebär att en okänd operatör har betalat kontant på flygplatsen.

Uppgifter om antalet passagerare i luftfartyget förekommer i de fall operatören har uppgivit dem. De används huvudsakligen för fakturering av avgifter. För privatflyget anges siffran 0 även om flera passagerare kan ha färdats i planet. Luftfartsverket känner inte alltid till de korrekta förhållandena.

Luftfartsverket har i sitt material närmare undersökt förekomsten på svenska flygplatser av ett 50-tal flygplan med kända registreringsbeteckningar som enligt uppgifter i medier och andra offentliga källor vid vissa tillfällen har använts för CIA:s räkning. Undersökningen visar, att endast tre av dessa flygplan har förekommit på svenska flygplatser. Utöver de två i regeringsuppdraget nämnda flygplanen N168BF och N50BH gäller det flygplanet N8213G. Dessa tre flygplan har under den aktuella tidsperioden förekommit vid vardera ett tillfälle på svenska flygplatser. Närmare uppgifter om förhållanden kring dessa händelser finns i Bilaga 1, p 2.6.

En fråga har ställts till Luftfartsverkets flygplatser om någon flygplatsanställd under den tidsperiod som anges i regeringsuppdraget har observerat något i samband med besök av amerikansktregistrerade flygplan som kan förknippas med CIA:s verksamhet. Enligt besked från flygplatsorganisationen och den lokala flygtrafiktjänsten har inget framkommit som tyder på att någon anställd har gjort några sådana observationer.

6. Sekretess

Luftfartsverkets uppgifter om enskilda flygningar kan omfattas av sekretess enligt sekretesslagen (1980:100), nämligen enligt 8 kap. 10 § (affärssekretessen till förmån för enskild affärspartner), 9 kap. 4 § (statistiksekretessen) och 9 kap. 8 § tredje stycket (sambandssekretessen). Många av uppgifterna lämnas av operatörerna under förutsättning att de inte lämnas ut av Luftfartsverket. Ett utlämnande av sekretessbelagda uppgifter skulle kunna allvarligt skada förtroendet för LfV och försvåra möjligheterna att i framtiden få in uppgifterna.

I Bilaga 1 finns en statistisk bearbetning av Luftfartsverkets material. Enligt Luftfartsverkets bedömning är innehållet i bearbetningen av den karaktären att det inte är underkastat sekretess.

7. Information från andra myndigheter

Luftfartsstyrelsen har begärt information från vissa myndigheter.

7.1 Kriminalvårdsstyrelsen

Kriminalvårdsstyrelsen har hittills inte hunnit inkomma med svar.

7.2 Rikspolisstyrelsen

Rikspolisstyrelsen har hittills inte hunnit inkomma med svar.

7.3 Säkerhetspolisen

Säkerhetspolisen har uppgivit att de inte har någon information kring berörda flygningar.

7.4 Försvarmakten

Försvarmakten har hittills inte hunnit inkomma med svar.

7.5 Tullverket

Tullverket har hittills inte hunnit inkomma med svar.

8. Slutsatser

Luftfartsverket och Luftfartsstyrelsen har gått igenom ett mycket omfattande material avseende kända rörelser med amerikanskregistrerade flygplan. I utredningen har också särskild uppmärksamhet ägnats åt att utreda de närmare förhållandena om t.ex. utpekade flygplan som har identifierats med registreringsbeteckning. I utredningen har inte framkommit något som enligt Luftfartsstyrelsens uppfattning kan anses tyda på anknytning till CIA. Luftfartsverket har efterfrågat underlag från de statliga flygplatserna om några iakttagelser som kan förknippas med att CIA är uppdragsgivare vid flygningar. Några sådana iakttagelser har inte framkommit. Luftfartsstyrelsen har begärt in underlag från andra myndigheter. Den enda myndighet som inkommit med svar är Säkerhetspolisen. De uppger att Säkerhetspolisen inte har någon information kring de berörda flygningarna. Sammanfattningsvis kan konstateras att av vad som framkommit i utredningen går det enligt Luftfartsstyrelsens mening inte att dra några slutsatser om att de flygningar som Luftfartsstyrelsen och Luftfartsverket har granskat skulle vara genomförda på uppdrag av den amerikanska underrättelsetjänsten, CIA. Luftfartsstyrelsen kommer att till regeringen ge in komplettering avseende underlag som inkommer från tillfrågade myndigheter.

Beslut i detta ärende har fattas av generaldirektören Nils Gunnar Billinger. Föredragande har varit chefsjuristen Lena Byström Möller. I ärendets slutliga handläggning har deltagit verksjuristen Bengt Larsson och verksjuristen Henrik Lundberg samt chefsjuristen vid Luftfartsverket (LFV) Per Grönwall.

Nils Gunnar Billinger

Bilaga 1
Underlag från Luftfartsverket

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

Upprättad av	Datum	Beteckning
Henrik Lundberg	2005-12-15	LS 2005-7185
Direkttelefon	Ert datum	Er referens
011-415 21 53, 0733-23 29 31	2005-11-17	N2005/9186/TP

Uppdrag i fråga om viss flygverksamhet

1. Uppdraget

Regeringen har uppdragit åt Luftfartsverket och Luftfartsstyrelsen att utreda de närmare förhållandena kring flygningar som skett med luftfartyg registrerade i Amerikas förenta stater till och från svenska flygplatser mellan den 1 januari 2002 och den 17 november 2005. Luftfartsstyrelsen lämnade den 8 december en första redovisning av uppdraget. På Luftfartsstyrelsens begäran fattade regeringen den 8 december beslut om att medge förlängd tid för uppdraget. Som skäl för sin begäran åberopade Luftfartsstyrelsen att den kontaktat ytterligare myndigheter för att utröna om dessa hade något att tillföra utredningen och att dessa vid den tid regeringen angivit i sitt ursprungliga beslut ännu inte hade inkommit med svar.

2. Information från andra myndigheter

Utöver de svar från andra myndigheter som Luftfartsstyrelsen redovisade i sin delrapport har följande svar inkommit från tillfrågade myndigheter.

2.1 Kriminalvårdsstyrelsen

Kriminalvårdsstyrelsen har genom Kriminalvårdens Transporttjänst undersökt om Kriminalvårdens Transporttjänst på något sätt och i någon form utfört transporter som kan ha anknytning till flygplan med registreringsbeteckningarna N168F och N50BH. Kriminalvårdsstyrelsen har vid genomgång av de transporter som den utfört under perioden 2002-november 2005 konstaterat att den inte utfört några transporter som har anknytning till de aktuella flygplanen.

2.2 Rikspolisstyrelsen

Rikspolisstyrelsen har uppgett att den inte har några uppgifter att lämna i ärendet.

2.3 Försvarmakten

Försvarmakten har lämnat uppgift om för vilka flygningar tillstånd meddelats enligt 5 § tillträdesförordningen. Försvarmakten uppger att den har studerat de incidentrapporter som upprättats då statsluftfartyg färdas i svenskt luftrum utan tillstånd. Civil flygverksamhet noteras normalt inte såvida den inte avviker från normalbilden (avvikande färdplan, avsaknad av transponder m. m.).

Försvarmakten har i sina incidentrapporter inte funnit flygverksamhet som misstänks vara kopplad till den verksamhet som Luftfartsstyrelsen utreder. Försvarmakten uppger att den bedömer det osannolikt att den efterfrågade flygverksamheten uppträtt ”avvikande” från normalbilden och därmed finns rapporterad.

2.4 Tullverket

Tullverket har uppgett att det inte har några uppgifter att tillföra i ärendet. Den information Tullverket har tillgång till rörande flygningar från USA utgörs av färdplaner som erhållits från Luftfartsverket.

3. Slutsatser

De svar som inkommit från andra myndigheter föranleder inte att Luftfartsstyrelsen drar andra slutsatser än de som rapporterades i delredovisningen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Nils Gunnar Billinger. Föredragande har varit chefsjuristen Lena Byström Möller. I ärendets handläggning har verksjuristen Henrik Lundberg deltagit.

Nils Gunnar Billinger